

nek számított Luther és a német irodalmi nyelvről vallott felfogása is (*purus et Germanus*). A magyar szerzők és előzmények közül Szikszai-Fabricsius Balázst és művét (*Nomenclatura seu dictionarium Latino-ungaricum*) emelte ki.

Szelestei Nagy László 5000 magyar glossza egy 1554-ben kiadott Calepinus-szótárban című előadásában a Veszprémi Püspöki Könyvtárban őrzött 1554-es Calepinus-kiadás magyar glossátorában a Calepinus-szótár magyar megfelelőinek elkészítőjét vélte felfedezni.

Szenci nemcsak nyelvtanával és szótáraival alkotott jelentőset. Zsoltárátköltése egyike a legtöbbször kiadott magyar nyelvű könyveknek, zsoltárainak többsége a legismertebb gyülekezeti énekek közé tartozik. *Tóth Tünde* új megközelítésmódot választott, mivel a *Tria genera dicendi* című előadásában a *Psalterium Ungaricum* előszavában idézett versrészleteknek a retorikai szempontok szerinti elemzését végezte el.

Szentpéteri Márton A költői játék ismeretelméleti szerepe. Adalékok a Lusur poetici értelmezéséhez című előadásában a mű filozófiai-szellemtörténeti előzményeit és lényegét vizsgálta. A műre vonatkozó korábbi szakirodalom (*Szőnyi György, Szörényi László, P. Vásárhelyi Judit*) ismertetése után arra a kérdésre kereste a választ, hogy a Hanauban 1614-ben megjelent „csodabogár-antológia” vajon játék, mágikus értelmezésű versgyűjtemény, természetbölcseleti mű vagy esetleg szekularizációs játék-e. Szenci izgalmas személyiség, kíváncsi ember volt, és nagy hatást gyakorolt rá Piccart, Ramus, Alsted és Comenius nyomán tudjuk, hogy a „természettudós is lehet humanista”.

Kecskeméti Gábor Pécseli Király Imre retorikája és Szenci kapcsolatát elemezte. Pécseli Király Heidelbergben Szenci környezetében tanult, és *Isagógiés rhetoricae libri duo* című műve Oppenheimben jelent meg 1612-ben. Pécseli műve nem marburgi ösztönzésről tanúskodik, hanem más szerzők (Dresser, Schollius, Chytraeus, Fossius) hatását mutatja.

A tizenhárom előadás Szenci életútjának és művének részletes és mély vizsgálatát adta. Az előadók nyelv- és irodalomtörténeti kutatásaik eredményeinek ismertetése mellett a sokoldalú tudós emberi alakját is közelebb hozták, és precíz kitekintést adtak a XVI–XVII. századi Európa kiemelkedő alakjainak (irodalom, nyelvészet, filozófia) tevékenységére is. Örülünk a frissen

megjelent könyvnek, és várjuk a folytatást: a konferencia előadásainak megjelenését – amelyek előreláthatólag az OSZK *Libri de libris* sorozatában látnak majd napvilágot – és Szenci szótárainak (1611. és 1621.) faksimile kiadását.

Ekler Péter

Méliusz-napok Debrecenben

A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár névadója 2003 óta Méliusz Juhász Péter debreceni püspök, prédikátor, szakíró. A névadó megismertetését és egyúttal a könyvtár munkatársainak belső továbbképzését szolgáló ún. Méliusz-hetet 2004. október végén második alkalommal rendezte meg könyvtárunk.

A Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtár 2003 óta részt vesz A könyvtári minőségfejlesztés 21 programban, ezért az idei Méliusz-napok továbbképzési programja a minőségbiztosításra épült. *Dr. Skaliczki Judit*, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtári főosztályának vezetője tartott egy ún. ráhangoló, bevezető előadást a könyvtári minőség, minőségpolitika és minőségirányítási rendszer kérdésköréről, majd *Zalainé dr. Kovács Éva*, a Corvinus Egyetem kertészeti könyvtárának igazgatója értékelte a programba bekapcsolódott intézmények munkáját. E könyvtárak mérési eredményei – noha azonos módszertani elvek alapján jöttek létre – sokszor csak korlátozásokkal hasonlíthatóak össze egymással, mivel más-más társadalmi környezetben, eltérő személyi és tárgyi feltételek között működnek az egyes intézmények. A méréseknél a könyvtárak viszonylagos szabadságot élveztek a mintaválasztásnál, viszont a rosszul megválasztott minta később nem valós mérési eredményeket tükrözött. A minőségbiztosítási mérések eredményei összehasonlításának célja egyelőre sokkal inkább az egymás módszerválasztásából, elemzéseiből való tanulás, semmint a könyvtári rendszer működésére vonatkoztatható tapasztalatok levonása volt (ez talán a pályázat későbbi szakaszában valósulhat meg).

Az első továbbképzési napot kedden a *Vidra Szabó Ferenc* által vezetett érdekes beszámoló és a számolások, mérések során felmerült problémák megvitatása követte. Három város (Debrecen, Eger, Szolnok) nem könyvtárhasználó

lakossága körében végzett vizsgálat eredményeit ismerhettük meg. Természetesen előzetesen már igyekeztünk tájékozódni a partner könyvtárak mérési eredményeiről a könyvtárak honlapjairól és a nyomtatásban közzétett anyagokból. A kérdőíves felmérés kvótás mintavételébe Debrecen, Szolnok és Eger felnőtt közepkorú, nem könyvtárhasználó lakosai kerültek bele háromféle városrészből (városközpontban, lakótelepen és kertvárosban élők). Ez a mérés a könyvtárak marketingkörnyezetének részletes feltárását szolgálta annak érdekében, hogy a könyvtár marketingmunkája során majdan célcsoportokat képezhesen és e célcsoportok könyvtárhasználati mutatóinak javítása érdekében marketingstratégiát dolgozhasson ki. De hol vagyunk mi mindentől?

Egyelőre az is a meglepetés erejével hatott, hogy a vizsgált könyvtár nevét legkevésbé a debreceniek ismerik. (A megkérdezettek 72 százaléka, bár ehhez mindjárt hozzágondolhatjuk, hogy nagyjából másfél éve viseli könyvtárunk Méliusz nevét.) Ugyanez az arány Egerben 95, Szolnokon 93 százalék. Az azért megnyugtató bennünket, hogy Debrecenben a megyei könyvtárról tudnak a legtöbben a megkérdezett nem könyvtárhasználók közül, noha városunk talán az ország egyik, könyvtárakkal legjobban ellátott települése. (Külön városi könyvtárhálózat, a Debreceni Egyetem több könyvtára, főiskolai könyvtár, pedagógiai szakkönyvtár és egy patinás egyházi könyvtár – a híres Református Kollégiumi Nagykönyvtár – működik még a városban.)

A teendőinket is megmutatta a lakosság körében végzett vizsgálat: törődnünk kell azzal, hogy névadónkat, Méliusz Juhász Pétert minél szélesebb körben ismerje regisztrált és (egyelőre) nem regisztrált könyvtárhasználóink népes serege. Méliusz gazdag, sokrétű munkásságát, máig ható kultuszát először is nekünk magunknak kell megismernünk, mert csak így tudjuk közelebb hozni a debreceniekhez, akik egy kérdőíves megkérdezés során éppen őt választották a könyvtár névadójának. Nem volt könnyű a döntés, mivel Debrecen számos jeles személyiséggel büszkélkedő város, s a hírességekről már sok létesítményt elneveztek. A megkérdezés nagy szóródással, de mégis Méliusz Juhász Péter javára dőlt el, ami talán azt is jelzi, hogy a református hagyományok őrzése a XXI. század debreceni polgárának is fontos. Méliusz Juhász Pé-

ter mindig következetesen ragaszkodott a kálvini hithez, és nem engedte a XVI. században korszerűnek tekintett antitrinitárius eszmék terjedését. Úgy gondolta, hogy csak egy „lélekben erős” ország védheti meg magát a szüntelen török fenyegetéssel szemben.

A Méliusz-hét első két napja – amely a minőségbiztosításról szólt – megerősített bennünket abban a hitünkben, hogy számos pozitív eredményt is elkönyvelhetünk, de javítanunk kell bizonyos szolgáltatásaink ismertségét a nem könyvtárhasználók körében (pl. könyvtárközi kölcsönzés, folyóirat-kölcsönzés). A könyvtárközi kölcsönzés megyei könyvtári mutatói azért váltottak ki vitát, mert könyvtárunk a legtöbb dokumentumot kölcsönadó intézmények között szerepel, ugyanakkor viszonylag kevés könyvet kaptunk más könyvtáraktól. Ez az eredmény is csak a debreceni könyvtári környezet ismeretében érthető meg igazán, és számos összetevő együttes elemzését igényelné. (Például, hogy milyen egyéb könyvtárak elégíthetik ki az igényeket az adott településen, melyek a „spontán” igények és melyeket erősít, illetve támogat a könyvtár maga, milyen a könyvtárközi kölcsönzés reklámja és az mennyire hatásos stb.) A számítások, mérések végzésekor legtöbbszörnek az okozott gondot, hogy a kiszámított mutatót vagy a kapott mérési eredményt csak a többi mutatóhoz, illetve mérőszámhoz viszonyítva tudtuk volna elemezni. A minőségbiztosítás mint rendszer egészének áttekintése valószínűleg csak a következő mérési-számolási szakaszban valósulhat meg. Annyit azonban már most is érzékelhettünk, hogy a minőségbiztosítás csapatmunka, minden munkatársunk kiveszi a részét belőle, és igyekeznünk kell javítani a belső kommunikáció még fellelhető hiányosságain.

Summa summarum: tanulnunk kell más könyvtárak eredményeiből, „el kell lennünk” a máshol már bevált marketingtechnikákat, azaz a benchmarking eszköztárával kell élnünk. Különösen fontos ez Debrecenben, ahol az információs piac szegmentált, a hagyományos könyvolvasás is számos intézményen keresztül juthat el mindazokhoz, akik ún. hagyományos könyvtárképpel rendelkeznek. Azok pedig, akik szerint a könyvtár több mint könyvkölcsönző hely, még többet várnak. A kérdés csak az, hogy kik fogják majd kielégíteni az igényeiket!? A könyvtár ebben a versenyben nem maradhat le, mert ahogy

azt Vidra Szabó Ferenc megfogalmazta, a marketing nem más, mint túlélési stratégia, és ez nem is kevés!

Október 27-én, szerdán *Bánkeszi Lajosné*, a Neumann Kht. ügyvezető igazgatója számolt be a kulturális örökség eddigi digitalizálásáról, illetve a közgyűjtemények felelősségéről a tartalomszolgáltatásban. A Neumann Kht. szolgáltatásainak bemutatása után a digitalizálás tapasztalatairól szólt, például arról, hogy milyen szempontokat érvényesítsünk a digitalizálandó tartalmak kiválasztásakor. Többnyire a nagyközönség számára érdekes anyagot, kuriózumokat, helyi különlegességeket digitalizálnak. Leggyakrabban a helyismereti gyűjtemények dokumentumait szokták kiválasztani, az állományvédelmi szempontokat is figyelembe véve. A digitalizálást érdemes „duplán” elvégezni, azaz a nyilvános szolgáltatás alapját képező digitális példány mellett egy archív, állományvédelmi célokat szolgáló példányt is érdemes előállítanunk.

A helyismereti dokumentumok digitalizálását könyvtárunk is végzi. Délután *Gellér Ferencné dr.*, könyvtárunk igazgatója bemutatta a Debreczeni Képes Kalendárium CD-ROM-on és DVD-n hozzáférhető változatát, majd *Burai István*, a könyvtár számítástechnikusa a Debrecen bibliográfia (a Debrecen története című könyvsorozat hetedik, *dr. Bényei Miklós* történész által összeállított kötete) hálózaton, interneten való hozzáférhetőségét, sokoldalú keresési szempontjait ismertette. A Debreczeni Képes Kalendárium, Debrecen történetének 1901-ben indult, forrásértékű dokumentuma esetében a képekkel illusztrált, de igen rossz fizikai állapotú kiadvány digitalizálása és szolgáltatásra alkalmassá tétele volt a cél, míg a Debrecen bibliográfiánál egy Word szövegszerkesztővel elkészített dokumentum interneten való megjelenítését tekintették feladatnak munkatársaink. Mindkét munka régi hiányt pótol és új könyvtári szolgáltatások alapját képezi majd.

Október 29-én, pénteken a Hajdú-Bihar Megyei Közgyűlés elnöke, *dr. Juhászné Lévai Katalin* látogatott el könyvtárunkba. A fenntartóval való találkozásnak valamennyien nagyon örültünk, leginkább az új könyvtárépület B változatára tett ígérete miatt. Az igazgatónő ismertette a könyvtár 2004. évi pályázatait. Immár második alkalommal került sor az ún. Méliusz-emléklap átadására, amelyet a dolgozók titkosan

leadott szavazatai alapján olyan személynek szánunk, aki az adott évben kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Az idén *Haragozó Attiláné*, a gyermek- és ifjúsági részleg vezetője kapta az emléklapot és a vele járó pénzjutalmat.

Ugyanezen a napon, este egy előadást hallottunk Méliusz Juhász Péter (1531?–1572) személyiségéről, működéséről *dr. Fekete Csabától*, a Református Nagykollégium kutatójától. Az előadó remekül mutatta be Méliusz korát. Sokakban megfogalmazódott a kérdés, hogy mit nyújt a több mint négyszáz évvel ezelőtt élt püspök példája nekünk, a XXI. század könyvtárosainak. Úgy gondolom, nagyon sokat. Mindenekelőtt kitartásra, az elvekhez való ragaszkodásra tanít. Méliusz arról is prédikált, hogy a fejedelem egyenrangú azzal a közösséggel, amelyért felel. (Azaz ne vegyen el többet a dézsmánál stb.) Napjaink könyvtárosainak is figyelniük kell a társadalmi egyenlőtlenségek valamiféle kiegyensúlyozására. Az információkhoz, dokumentumokhoz való demokratikus hozzáférésre, a fogyatékkal élő könyvtárhasználók megsegítésére – és már vissza is értünk a Méliusz-hét kiindulópontjához, a minőségbiztosításhoz.

Névadónk hetének rendezvénysorozatát szombaton Méliusz Juhász Péter Egyetem téri szobrának megkoszorúzásával zártuk. *Tóth-Máté Miklós* előadóművész Ady-szavallatával gazdagodva térhetett ki-ki haza. A koszorúzással – reméljük – új hagyományt teremtettünk.

Szabó Eszter

Természetadta anyagok és a modern technika: borsodi és erdélyi gyermekkönyvtárosok találkozója Kisgyőrben

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének (MKE) Borsod Megyei Szervezete 2004. szeptember 29-étől háromnapos tanácskozást szervezett Kisgyőrben gyermekkönyvtárosok számára. Az összejövetel a Nemzeti Kulturális Alapprogramhoz benyújtott sikeres pályázat segítségével valósult meg. A tanácskozás programját *Népi hagyományok és információtechnológia a gyermekkönyvtári munkában* címmel tettük közé.